

A ST. LOUISI VILÁG- KIÁLLÍTÁS.

NAGYSTÍLŰ ALKOTÁSOK klasszikus földje, Amerika lesz a jövő hónapban az egész világ figyelmének központja. A krónikás, aki a kiállítások történetét jegyzi fel a jövő számára, új fejezetet fog szentelni a st. louis-i világkiállításnak, a társadalom egyik legkimagaslóbb kulturális munkájának. Az Unió összes államai kezet fogtak, hogy hű képét mutassák be annak a bámulatos gazdasági fejlődésnek, amelynek az Egyesült-Államok a legutóbbi évtizedben színtere volt. Hozzá vagyunk szokva, hogy nagyszerű és hatalmas legyen minden, ami amerikai. De a jelek azt mutatják, hogy ez a kiállítás a gazdasági erőnek oly félelmetes tömegét fogja bemutatni, amely valósággal meg fogja döbbeníteni az inkább a szubtilitások felé hajló európai lelkeket. Mindaz, amit az amerikaiak eddig az ő csodálatos őserőjükkel, a vakmerőséggel határos bátorságukkal, de emellett hideg számítással, ki nem merülő energiával, a haladás eszméi iránt való tiszta lelkesedéssel a kultúra terén elértek és alkottak, meg fog itt jelenni fényes keretben, pompával teljes kiállításban, hogy meghódítsa az emberiséget az amerikai szellem számára. A hihetetlen sikerek, amelyeket ez a szellem eddig produkált, nálunk szinte szélhámosság számba mentek. Gyökeret vert a köztudatban az a nézet, hogy ami amerikai, annak csak a tizedrésze való, hogy az óriási számokat, amelyek gazdagságról, üzleti vállalkozásról, technikai csodákról és egyebekről beszélnek, nagyon redukálni kell. A st. louis-i kiállítás van hivatva bizonyítani, hogy az amerikai gazdasági viszonyok nem állanak ingatag, humbugszerű alapon, hanem komoly, korrekt és céltudatos munkának eredményei.

Európa, mint az amerikai kulturának szülőanyja és ma már féltékeny vetélytársa, természetesen nem maradhat távol a világversenytől. Az összes kulturálmok siettek bejelenteni a kiállításban való részvételüket és már jó eleve megkezdték a munkát, hogy minden tekintetben méltóan legyenek képviselve a békés mérkőzésen.

*

A magyar kiállítások történetében is új fejezet kezdődik a st. louis-i kiállítással.

Magyar Iparművészet.

Ez az első eset, hogy a magyar állam hivatalosan részt vesz az új világ egyik kiállításán. Hogy ez az első debüt nem egy nagyobb szerű, általánosabb jellegű magyar csoport keretében fog játszódni, hanem csupán képzőművészetünk, iparművészetünk és háziiparunk termékeivel fogunk ott megjelenni, annak oka első sorban sivár politikai viszonyainkban keresendő, amely semmiféle üdvös és hasznos mozgalmat nem engedett életre kelni és amely ezúttal is megakadályozta azt, hogy Magyarország államiságához és gazdaságának nivójához méltón vehessen részt a kiállításban. Ám, ha nem is lesz alkalmunk fejlettebb iparágaink termékeit St. Louisban bemutatni és velük más nemzetekkel versenyre kelni, megnyugtathat bennünket az a tudat, hogy az Iparművészeti Társulat, amelyre a kormány a csoport rendezését bízta, iparművészetünk legjelesebb termékeit gyűjtötte össze, hogy velük az egész világ színe előtt becsületet valljon.

A magyar csoport iparművészeti részének helye mintegy 500 m² területen a Manufactures palotában van. A képzőművészeti rész az Art-palotában 3, összesen mintegy 160 m² területű galleriát foglal el. A meglehetősen szűkre szabott terület berendezésével a társulat Horti Pált bízta meg, aki ezt a feladatot igen szerencsésen oldotta meg. A terv alapeszméje egy magyaros udvarház, amelyet négy fatornyos, székely kapuzatú kerítés övez. A kerítésen belül emelkedő épület homlokzatát Kriesch Aladár festőművésznünk érdekes nagy freskója díszíti, amely templomba menő kalotaszegi népet ábrázol. A homlokzaton még Zsolnay-féle pyrogranit és Roth-féle mozaik díszítések lesznek, míg a főbejáratot egy kovácsolt vasból készült díszes kapu zárja el. Az épület belsejében, amely egy nagyobb csarnokból, két folyosós tornából és négy szobából áll, szobaberendezések és egyes bútordarabok lesznek kiállítva. A nagy csarnok díszes, cirbolyafából faragott, színezett oszlopokkal bíró átjárókkal van kiképezve. A csarnokban lesznek egyes kiállító tárgyai szekrényekben és polcokon elhelyezve.

A magyar iparművészeti csoportban 16 tervező művész és 48 műiparos állít ki. Kiküldött tárgyaik értéke meghaladja a félmillió koronát. E tekintélyes anyag összegyűjtését, rendezését és elszállítását az Iparművészeti Társulat végezte alig harmadfél hónap alatt. Elvállalta ezenkívül a Társulat a képzőművészeti kiállításnak

A ST. LOUISI VILÁGKIÁLLÍTÁS

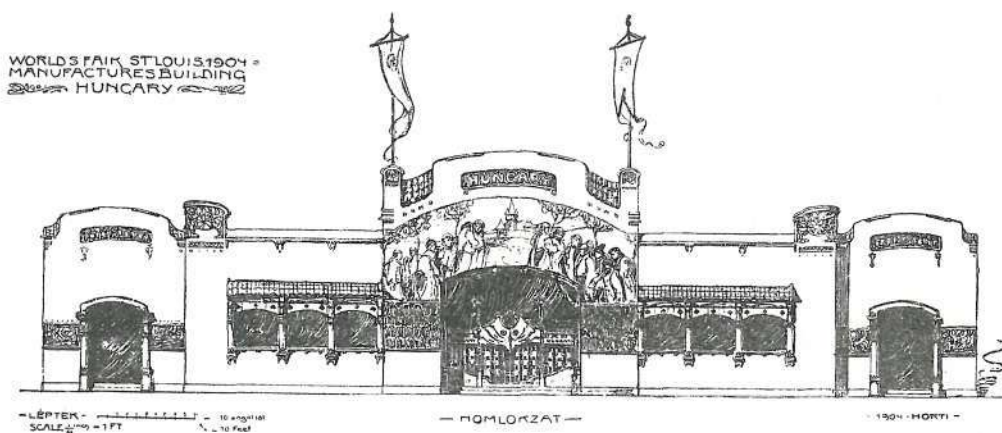
a helyszínén való rendezését is, amelyen 24 festőművészünk 36 képpel és 4 szobrászunk 8 művel szerepel. A kormány kezdeményezésére továbbá nagyobb szabású kiállítás lesz a hazai ásványvizekből, amelyekből több vagonrakományt szállítanak ki ingyenes szétosztásra.

Még a háziipari csoportról kell külön megemlékeznünk, amely gazdagságával és változatosságával hű képét fogja adni népünk fejlett izlésének és technikai ügyességének.

A magyar csoport eme vázlatos ismeretetését kiegészíti az itt közölt vázlatos kép, amely a kiállítás külső képét reprodukálja. Ez a külső — előreláthatólag — nemzeti sajtóságok szerencsés kidombó-

megváltozott, úgy hogy a kormány megkezdhetette a kiállítás előkészítését. Ausztria kiállításának egyik legfontosabb része lesz a vasúti minisztériumnak és a vízépítési osztálynak külön kiállítása az osztrák pavillonban, amely bemutatja mindazt, amit az osztrák mérnökök legújabb időben a technika terén alkottak. Itt helyezik el az iparművészeti iskolák kiállítását is.

Ausztria, úgy látszik, ennek a két iránynak, az építéstechnika és az iparművészet terén való fejlődésének erőteljes dokumentálására fekteti a súlyt, amit bizonyít az is, hogy egyik legfejlettebb iparával, a gépgyártással nem kíván az Egyesült-Államokkal mérközni.

A ST. LOUISI VILÁGKIÁLLÍTÁS IPARCSARNOKÁBAN LEVŐ MAGYAR OSZTÁLYNAK HOMLOKZATA. TERVEZTE HORTI PÁL.

rításával le fogja kötni a szemlélők figyelmét és várakozást kelt bennük a belső tartalom iránt is.

Hogy ezt a várakozást mennyire fogja a kiállítás kielégíteni, arról a jövő van hivatva tanuságot tenni.

*

Amidőn Európa többi államainak a kiállításon való részvételéről emlékezünk meg, elsősorban tőzsomszédunkról, Ausztriáról kell szólnunk, amelynek kiállítása St. Louisban is a mi szomszédságunkba jutott. Ausztriában a közhangulat kezdetben erősen a kiállítás ellen nyilatkozott, úgy hogy az amerikai kormánybiztosnak minden kísérlete, Ausztriát a kiállításon való részvételre bírni, meddő maradt. Később azonban, főleg az iparoság körében, ez az ellenszenves hangulat

A magánkiállítók tárgyai a Manufactures palotában nyertek elhelyezést.

Mint érdekes momentumot kiemeljük, hogy az osztrák pavillon építését J. L. Loeur párisi vállalkozóra bízták.

Németország hatalmas kollekciónal vesz részt a kiállításon, olyan mértékben, amint ezt külföldi kiállításon még nem tette. Ez az erő kifejtés első sorban politikai okokra vezethető vissza, de gazdasági eredmények elérése is sarkalta a német iparos- és kereskedő-köröket, úgy a német kormányt is arra, hogy megragadják az alkalmat a német művészet és ipar Amerikában eddig is élvezett befolyásának megerősítésére.

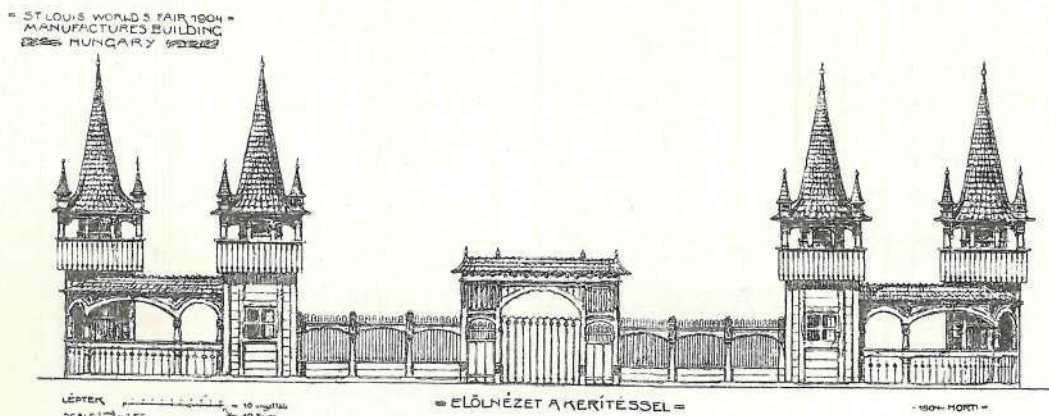
A német műipar minden ága képviselve lesz a kiállításon. Főszólyt fektetnek szőnyegek, hímzések, kerámiai termékek, fémművek, ötvösmunkák és üvegfestmé-

A ST. LOUISI VILÁGKIÁLLÍTÁS

nyek kivitelére, mint amely cikkeknek a mai viszonyok közt leginkább lehet künn piacot biztosítani. Szóval Németország arra készül, hogy ez alkalommal összes európai versenytársait túlszárnyalja, ami tekintettel az óriási pénz-áldozatokra, amelyet úgy az állam, mint egyes kiállítók e cél érdekében hoztak, előreláthatólag sikerülni is fog. Az ügyes diplomáciai manőverek amúgy is megnyerték már az amerikaiak rokonszenvét a németek számára, nem lesz tehát túlnehéz feladat ezt a barátságot a siker érdekében kamatoztatni.

Az ősi vetélkedés Németország és Franciaország között a st. louis-i kiállításon bő táplálékot talált. Minthogy mind-

A francia pavillon a Trianon utánzata, amelynek belseje pompás bútorokkal, gobelinekkel, vázakkal és más műtárgyakkal, elsőrangú látványosság lesz. A kiállítás egyéb főbb részei: a Pasteur-intézet, a csillagvizsgáló, a művészeti és tudományos akadémia, a szociális múzeum, az automobil-ipar, a villamosipar és a gépipar kiállítása. Említésre méltó különlegesség lesz, amely főképen a hölgyekre fog vonzóerővel bírni, a párisi ismert szabóműhelyek toilette-kiállítása. Ezzel egyetemben a lyoni selymek, a chantilly- és valenciennes-csipkék és a párisi ötvösművészet nagyértékű remekei csodálatos divatkiállítást fognak alkotni, amely több millió frank értéket képvisel.

A ST. LOUISI VILÁGKIÁLLÍTÁS IPARCSARNOKÁBAN LEVŐ MAGYAR OSZTÁLYNAK KERITÉSE. TERVEZTE HORTI PÁL.

egyik állam szereti a maga előkészületeit némi misztikus homálylyal körülvenni, csak sejthető, hogy *Franciaország* a legnagyobb igyekezettel azon van, hogy Németországot, amely a párisi kiállításon kétségtelenül meglepő sikerrel szerepelt, ez alkalommal legyőzze. A „Comité pour les expositions à l'Étranger“ mint permanens bizottság működik és kitűnő szervezete hasznos szolgálatokat tesz a francia kiállítóknak. A francia műipar és szövőipar lesz legerősebben képviselve, de a gépipar is kiváló termékeket fog bemutatni.

A francia kiállítás értékére következtetni lehet abból, hogy az egyes palotákban 75,000 m², a külön francia pavillonban pedig 32,000 m² helyet foglal el, tehát csaknem háromszor akkora mint az 1893. évi chicagói kiállításon.

Külön pavillonja lesz a sèvres-i porcellán-gyárnak, amelyet a gyárban készült porcellánfrizek díszítenek kívül és belül. A „biscuit“ munkák hirneves francia művészek műveit reprodukálják.

Olaszországban a kiállítás iránt érdeklődők élén maga az olasz király áll, aki a kiállítás ügyeinek intézésére kormánybiztost és harminctagú bizottságot nevezett ki. Az olasz pavillon park közepén áll, monumentális lépcsőzettel, két oldalon karcsú, 100 láb magas oszlopokkal s azt a benyomást teszi a szemlélőre, mintha a Földközi tenger partján épült tökéletes stílusú villa előtt állana. A lépcső előtt elterülő kert két oldalt fal övezi, amelynek külső oldalát az athéni Parthenonról másolt fríz, belső oldalát pedig az Erekteum karyatidjainak utánzatai ékesítik. A palota falai a csalódásig

hú műmárványból készültek és a helyiségek belső díszítése teljes összhangban áll az egész épület szépségeivel.

Svédországnak is van külön pavillonja, amely svéd parasztházat ábrázol. Úgy a kert közepében fekvő épületben, mint annak belső berendezésében a tipikus svéd sajátságok teljesen érvényre jutnak.

Oroszország kiállítása St. Louisban a legnagyobb lesz, amelyet az orosz birodalom a külföldön valaha rendezett. Több mint 2500 kiállító jelentkezett, akiknek részére 750,000 m² területet rezerváltak. Az orosz pavillon egy régi moszkvai bojárháznak az utánezata, amelynek építési költsége több mint 600,000 korona. Oroszország kultúrája tehát teljes fegyverzetben fog a porondon megjelenni.

Az európai államok közül még *Hollandia és Belgium* fog a kiállításon figyelemreméltó módon résztvenni. Az előbbinek első küldeménye 43,900 virághagyma volt. A színes virágokból neveket, címereket és képeket fognak összeállítani.

Az *ázsiai államok* közül China, Japán, Korea és Siam, továbbá az angol, francia és hollandi gyarmatok részvétele van biztosítva. China, a világbirodalmak doyenje és Japán, a csodaország, már 27 évvel ezelőtt, a philadelphiai kiállításon megmutatták, hogy mire képesek az ipar és művészet egyes ágaiban.

Japán volt az első, amely a külföldi nemzetek közt a kiállításra való meghívást elfogadta és a részvétel költségeire félmillió dollárt szavazott meg. Japán három pavillont épített. Ezek egyike a kiotoi császári palota utánezata, amely a japán építőművészet legszebb termékei közé tartozik. A másik a híres régi nikko-i templom másolata, berakott fából épült, gazdag aranyozással. Ezekben az épületekben fogják a japánok az ő csodálatos tökéletességű műipari cikkeiket bemutatni. A harmadik pavillon, tipikus japán épület, a bizottság tagjainak szolgál lakóhelyül.

China 400,000 dollárt szavazott meg a kiállítás céljaira és kormánya utasította a provinciák alkirályait, hívják föl a kereskedőket és iparosokat, hogy mindent kövessenek el Japán túlszárnyalására. A két ország közt tehát nemes és érdekes verseny várható.

Az amerikai hírek szerint 53 állam vesz részt a kiállításon, amelyek mintegy 50 millió koronát szavaztak meg erre a célra.

Végül néhány szót az amerikaiak műszeretéről. Újabb időben évről évre rengeteg műtárgy halmozódik össze Amerikában. Az általános jólét, amelyet a lakosság élvez, a nagy vagyon, amely egyesek kezében összpontosul, adott impulzust arra, hogy a művészeteket oly áldozatkészséggel istápolják, aminőre másutt aligha találunk példát. Az amerikai nábobok palotaszerű lakásai és villái telve vannak műgyűjteményekkel, és statisztikai adatok bizonyítják, hogy a chicagói kiállítás óta, ahol először nyilvánult szembeötlő módon az érdeklődés a művészetek iránt, az amerikaiak évenként több mint egy milliárd koronával adóznak az európai művészetnek.

A st. louis-i kiállítás megnyitja kapuit az egész világ művészetének, iparának, kereskedelmének, és az emberiség kultúrájának történetében előkelő helyet fog biztosítani magának ama befolyás révén, amely ez a modern „isten színjáték” az emberiség haladására gyakorolni fog.

Szécsén Ferenc.

AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM ELŐADÁSAI.

OZ ORSZÁGOS MAGYAR Iparművészeti Múzeumban, állandóan nagyszámú közönség jelenlétében folytak le az idén is az ismeretterjesztő előadások. Az első emeleti díszterem majdnem mindannyiszor megtelt érdeklődő közönséggel, melynek soraiban ott láttunk többeket közéletünk kitünőségei közül is. Január 22-étől március 11-éig, minden pénteken délután voltak az előadások, melyeknek tartalmát az alábbiakban adjuk olvasóinknak.

Január 22-én és 29-én Csányi Károly, az Iparművészeti Múzeum helyettes öre tartott előadást a *gyulafehérvári székes-egyházról*. Az első előadás előtt Radács Jenő miniszteri tanácsos, az Országos Iparművészeti Múzeum igazgatója üdvözölte a közönséget és megnyitotta az előadások sorozatát. Csányi Károly előadásának bevezetésében az építéstörténet